

9.79.

ЗА МЕДОНОСНИТЪ РАСТЕНИЯ, КОИТО ИМАТЪ СЕЛСКО-СТОПАНСКО ЗНАЧЕНИЕ.

отъ

В. АГЕНКО,

Дѣйствителенъ членъ на Руското пчеловѣдно дружество,
на Императорското С.-Петербургско естествоизпи-
тателно дружество и на Императорското руско
географическо дружество, магистръ по
Ботаниката и приватъ-доцентъ при
Императорския С.-Петербургски
университетъ.

Прѣведе и допълни

Б. ХРИСЧЕВЪ.

СОФІЯ

Печатница Б. Зилберъ

1903.

86

1683

30464

JH D24-3

1960

СЪДЪРЖАНИЕ.

	Стр.
Прѣдговоръ	3
Въведение	5
Уровъ	7
Люцерна	9
Еспарзета	11
Серадела	13
Елда	14
Бѣла пълзяща дѣтелина	16
Шведска дѣтелина	17
Бѣлъ синапъ	18
Зимна рапица	20
Пролѣтна рапица	22
Фацелия	22
Маточина	24

24815 | 1948

ВСИ „В. Коларов“
 Централна библиотека
 ПЛОДИВ

1194

БИБЛИОТЕКА
 Изв. № 6904 мов.
 1960

П Р ъ Д Г О В О Р њ .

Наредъ съ другитѣ отрасли на земледѣлието, крачка по крачка и отъ день на день развъждането на пчели начена да прави значителенъ напѣдъкъ. Едни отъ любопитство, други съ цѣль да добиятъ прихотъ по край другитѣ си работи захванаха да развъждатъ най-полезното за човѣка насѣкомо. Въ паралелъ съ това въ нашата земледѣлска литература напослѣднѣ паченаха да се третиратъ все по-вече и по-вече въпроси по пчеларството, и всѣки, вѣрвамъ, е забѣлѣзалъ, че едно значително мнозинство отъ г-да учителитѣ и други лица се залавятъ съ голѣма охота да развъждатъ пчели; съ това тѣ ще бждатъ полезни, разбира се, не само на себѣ, но и на обществото, като нагледни пропагандатори на новото пчелуване и ще разбиятъ рутината на нашитѣ стари селски пчелари. Тѣ ще накаратъ нашия селянинъ да се откаже отъ дивашкото изтрѣбление на множество невинни пчелици, които умиратъ съвършено непроизводително отъ ржцѣтѣ на своитѣ стопани; тѣ ще ги запознаятъ нагледно съ новитѣ начини за отгледване на пчели, при които начини разумния пчеларъ се стрѣми да запазва всѣхъ пчели, за да извлича отъ тѣхъ колкото се може по-вече полза.

Нашата пчеларска литература вече брои нѣколко доста пълни ръководства по отгледването и развъждането на пчели и пр.

Съ тая книжка искаме да запознаемъ пчеларитѣ съ нѣколко медоносни растения, които иматъ сжщеврѣмено и важно значение въ селското стопанство,

които, слѣдов., сж особито важни за пчеларитѣ-земледѣлци. Нѣкои отъ тия растения у насъ доста се сѣятъ; такива сж: урвѣтъ, люцерната и рапицата, а другитѣ, които ще покажа въ настоящата книжка, за сега се сѣятъ въ ограничени размѣри, или се срѣщатъ самородни.

Въ мѣстности, дѣто рано се прѣкъсва пашата, каквито сж нашитѣ, особито е важно, и даже необходимо, да се сѣятъ растения, които да даватъ есенна паша за пчелитѣ. За такъва именно се прѣпорѣчва елдата, която отъ много пчелари се нарича „**царица на пчелната паша**“.

Сѣмена отъ описанитѣ въ тѣзи книжка медоносни растения може да си достави всѣки отъ земледѣл. бюро на г-на С. Ж. Дацовъ, улица Лега № 15, София.

Пирдопъ, 1902 г.

Б. Хрисчевъ.

ВЪВЕДЕНИЕ.

Въпросътъ за медоноснитѣ растения е много важенъ за пчеловѣдството. Достатъчно е да се напомни, че пчелата не може да сществува безъ цвѣтове.

При избора на мѣсто за пчеларница, необходимо е да се обърне внимание на това, щото окръжаващата я мѣстность да е обраснала съ достатъчно количество медоносни растения. Пчелитѣ лѣтятъ за паша на разстояние до 4 километри; но, очевидно е, че колкото по-близко си намиратъ пашата, толкова по-вече прилѣтванията ще успѣятъ да направатъ въ день, и толкова по-вече медъ ще събератъ.

Що се касае до количеството на отдѣляемия сладкъ сокъ, то растенията не сж еднакви въ това отношение. Нѣкои растения го даватъ така малко, че пчелата бива принудена да ги облѣтва съ стотини пкти, за да напълни торбичката си, когато други цвѣтове биватъ прѣпълнени съ сладкъ сокъ. Около ностъ »Добра надежда« вирѣе растението Протея (*Protea mellifera*), цвѣтътъ на което по изобилинността на сладкия си сокъ, вѣроятно, прѣвъзхожда цвѣтоветѣ на всички други растения. И дѣйствително, сладкия сокъ въ цвѣта на това растение бива до толкова много, щото туземцитѣ, казватъ, събирали го съ лъжичка направо отъ цвѣта.

Количеството на отдѣляемия сладкъ сокъ зависи отъ външнитѣ влияния, както и отъ влажността на почвата и въздуха, температурата, а сжщо и отъ географическата ширина и височината на мѣстата. Въ по-сѣвернитѣ страни цвѣтоветѣ на дадено растение даватъ по-голъмо количество сладкъ сокъ, нежели въ по-южнитѣ страни. Количеството на сладкия сокъ, отдѣляемъ отъ едно и сжщо растение въ Алпитѣ, се увеличава съразмѣрно съ височината отъ 400—1500 метри.

Качеството на сладкия сокъ, производимъ отъ различни цвѣтове, бива много нееднакво.

Твърдѣ забѣлжително е, че пчелитѣ сортируватъ сладкия сокъ. Пчелата никога отъ цвѣта на едно

растение не отива на цвѣта отъ другъ видъ растение, а еднѣжъ наченала да събира сладкия сокъ отъ едни цвѣтове, продължава това изъ цвѣтовстѣ на сжщето растение, до като напълни торбичката си, и слѣдъ като го остави въ кошера, тя може да начене да събира сладкъ сокъ отъ други растения, до като пакъ напълни торбичката си. Благодарение на този инстинктъ у пчелитѣ, получава се различенъ медъ. Медътъ отъ бѣлата акация се отличава по особенната си нежностъ, липовия — като много добръ, макаръ особения му вкусъ и да се не нрави на всѣки; медътъ отъ гречихата е тъменъ, и пр.

Описаниятъ инстинктъ на пчелитѣ добръ ги отличава отъ пълзящитѣ насѣкоми, напримѣръ, мравкитѣ. Когато мравкитѣ попълзятъ едно растение, тѣ отиватъ и на друго край него, безъ да обърщатъ внимание на вида му, което не е така, както отбѣлѣзахме по-горѣ за пчелитѣ.

Въ мѣстности, малко разработени, съ ливади или пѣкъ гористи, каквито имаме много, пчелитѣ обикновено самички си намиратъ паша, но тамъ, дѣто тия условия липсватъ, дѣто нуждата е изисквала, щото непроизводителнитѣ нѣвга голи поля, а така сжщо и ливадитѣ, сега да се разработятъ, — тамъ пашата на пчелитѣ намалява, нѣвга гладуватъ и измиратъ, ако пчеларя не се загрижи, щото тѣ — пчелитѣ му — да намиратъ достатъчно паша прѣзъ всѣко врѣме на пролѣтѣта до есенъта.

За успѣшното развъждане на пчелитѣ, желателно е, колкото се може, да нѣма промежутъци, прѣзъ които пчелитѣ да не могатъ да намиратъ сладкъ сокъ. Твърдѣ важно е, прочее, да се попълнятъ такива промежутъци, щото цвѣтенето на медоноснитѣ растения да слѣдва непрѣкъснато, и пчелитѣ да могатъ да намиратъ достатъчно паша отъ ранна пролѣтъ до късна есенъ. А това може да се постигне съ сѣяне на медоносни растения.

За земледѣлеца пчеларь особито е важно да сѣе такива растения, отъ които да се ползватъ не само

пчелитѣ, но да извлѣча и друга полза отъ тѣхъ за стопанството си. Такива медоносни растения, които, значи, иматъ важно селско-стопанско значение и за културата на които отъ 1895 год. г-нъ В. Агенко, дѣйствителенъ членъ на Руското пчеловѣдско дружество и приватъ-доцентъ при Императорския С. Петербургски университетъ, се е особито старалъ да се разпространи въ Русия, сж слѣднитѣ дванадесетъ, именно: уровътъ, люцерната, еспарзетата, сераделата, гречихата (елда), бѣлата пълзяща дѣтелина, шведската дѣтелина, бѣлия синапъ (хардала), зимната рапица, пролѣтната, рапица фацелията и маточината.

УРОВЪ

(ровъ, *vicia sativa*).

Уровътъ се отличава по медоносността си. Дава медъ, свѣтълъ като вода. Цвѣтоветѣ му сж червено-виолетови и даватъ много добра паша за пчелитѣ. Въ селско-стопанско отношение уровътъ е прѣвъзходна храна за добитъка и като зелена храна, и като сѣно, поради което и примѣсването му въ ливаднитѣ трѣви не само не разваля, но даже подобрява сѣното.

Не е вредно тоже и примѣсването му въ сламата, и, ако той се посѣе размѣсенъ съ ячемикъ или овѣсъ, както това практикуватъ нѣгдѣ въ насъ, получената слама има много по-добри качества, като храна за добитъка, отъ колкото чистата слама.

По другитѣ страни уровътъ нарочно се сѣе за добиване зелена храна или сѣно, което е много добра храна за работния добитъкъ, както за конетѣ, така и за воловетѣ. Кърмениятъ съ зърното му добитъкъ много се подобрява, а отхранванитѣ свине — даватъ зърнесто месо и плѣтно, твърдо сало. Уровътъ, подобно на гречихата и граха, е растение широколистно, поради което добръ засѣнчва почвата, очиства я отъ лоши трѣви, като тресека, и приготвява нивата за посѣване други растения, напр. житнитѣ.

У насъ се сѣе въ доста голѣмъ размѣръ за кърмене, главно, работния добитѣкъ. Ако се сѣе въ голѣмъ

Уровъ

размѣръ за зелена храна, за да е по-доброкачествена, прѣпорѣчва се да се сѣе смѣсено — наполовина съ овесъ и ячмѣкъ.

Уровътъ става почти въ всички почви. Сѣе се прѣзъ м-цъ мартъ до края на априли. За посѣване 1 декаръ е потрѣбно 14—20 кгр. сѣме.

ЛЮЦЕРНА

(*Medicago sativa*).

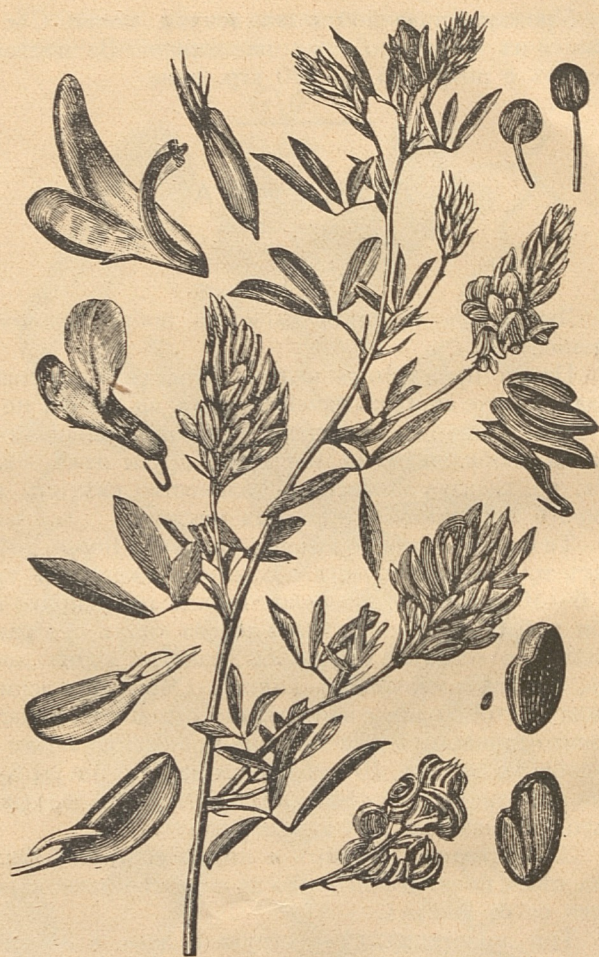
Люцерна се счита за много добро медоносно растение.

Цвѣти прѣзъ м-цъ май. Цвѣтоветѣ ѝ са синьо-морави, които, споредъ наблюденията на нѣкои, не се посѣщаватъ твърдѣ отъ пчелитѣ, разбира се, при имането на изобилна друга паша; но други пъкъ бѣлѣжатъ, че тя дава значително количество свѣтътъ, ала не много миризливъ и приятенъ нектаръ.

Тя е многогодишно крѣмно растение. Вирѣе добрѣ у насъ и, споредъ почвата и мѣстоположението, трае отъ 6—10 години; дава всѣка година по нѣколко ко-сидби доброкачествено сѣно и зелена храна отъ ранна пролѣтъ до есента. Служи за храна на едрия добитѣкъ, особито млѣчния и конетѣ. Обича припецитѣ, поради което сгодна е за посѣване сушави мѣстности; варовито-глинеститѣ или хумозно-глинеститѣ почви сж най-добритѣ за нея. 10 декари сж достатѣчни за 6—7 крави. Прѣдпочита се сѣянето ѝ прѣзъ мартъ и априли, когато наченатъ да цвѣтатъ черешитѣ.

За посѣване 1 декаръ е потрѣбно 3—4½ килограма сѣме; понеже е ситно, за да се посѣе равномерно, смѣсва се съ пѣськъ.

Три килограма сѣме струва 8 лева, а 30 килограма — 60 до 65 лева.

Люцерна.

ЕСПАРЗЕТА

(*Onobrychis sativa*).

Еспарзетата е многогодишно растение, което по богатството на нектара си, според мнението на нѣкои пчеловѣдци, надминава всичкитѣ растения. Увѣрватъ, че единъ кошеръ може да събере по-вече отъ 3—4 кгр. медъ въ день. Има свѣтло червено-розови цвѣтове; цвѣти постѣ прѣцвѣтването на градинитѣ, м. май, и затова бива много полезена за пчелитѣ, но за съжаление, прибирането на еспарзета за храна се начева много рано, поради което пчелитѣ се ползватъ отъ нея твърдѣ малко; обаче безъ загуба може да се продължи съ още 1—2 недѣли прибирането ѝ. Дава изобилни косидби прѣкрасно сѣно и бива годна за сушавитѣ мѣстности тѣй, както дѣтелината — за влажнитѣ. Зелената еспарзета бива тѣй сжщо прѣвзходна храна и при това не надува тѣрбуха на добитѣка, както това става отъ зелената дѣтелина. Сѣмето ѝ прѣпорѣчватъ особито за овцетѣ. Не е вискателна твърдѣ много къмъ почвата, поради което успѣва и може да се сѣе въ най-бѣдни почви, между които най-добри сж варовититѣ и които нѣматъ подземна вода. Въ влажнитѣ мѣстности се сѣе прѣзъ м-цъ мартъ, а въ сушавитѣ — прѣзъ м-цъ августъ.

За посѣване 1 декаръ е потрѣбно 10—12 кгр. сѣме. Отъ 1 декаръ се добива до 500 кгр. прѣкрасно сѣно.

1 кгр. сѣме струва 1 лв. 40 ст., а 25 кгр.—25 лв.

Еспарзета

СЕРАДЕЛА. (*Ornithopus sativus*).

Сераделата е едногодишно крѣмно растение. Много се обича отъ домашния добитѣкъ. Въ влажно и топло врѣме дава изобиленъ нектаръ. Цвѣтоветѣ ѝ сѣ пемвени. Цвѣти отъ юли до септември, поради което е

Серадела

важна за мѣстности, бѣдни съ есенна паша. Сѣното ѝ е хранително (сжѣцо като онова на дѣтелината), което

лакомо се яде отъ рогатия добитъкъ, конетъ, даже и свинетъ. Сераделата, като крѣмно растение, заслужава разпространение. Обича пѣсѣклива почва. Тя е по-малко вискателна къмъ почвата, отколкото дѣтелината, и може да се прѣпорѣчва тамъ, дѣто дѣтелината не вирѣе, но трѣба да се каже, че тя е южно растение и въ студения мѣста едва-ли ще става.

Въ сушави мѣстности се сѣе прѣзъ септември, а въ влажнитъ — прѣзъ мартъ.

За посѣване 1 декаръ е потребно $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ кгр. сѣме.

Е Л Д А.

(Гречиха, *Polygonum Fagopyrum*).

Елдата е едногодишно растение. Цвѣтоветъ ѝ сѣ свѣтло-розови, които даватъ изобилина паша за пчелитъ. Любенецки я нарича «Царица на пчелната паша». Това название тя напълно заслужава, тъй като на много мѣста пчеловѣдството сега сѣществува благодарение само на нея. Почти въ цѣлата черноземна Русия главната паша е отъ елдата, дѣто пчеловѣдцитъ възлагатъ на това растение всичкитъ си надежди.

Тя е добро медоносно растение, но за края на лѣтото, защото медътъ отъ нея е твърдъ тъменъ и съ особенъ остъръ вкусъ; на пазаря се цѣни ниско, поради което по-добрѣ е пчелитъ да го събиратъ прѣзъ есенята, за да имъ служи за зимна храна. Освѣнъ като медодайно растение, сѣе се и за крѣмно, а у насъ, въ Босилоградската околия, я сѣятъ за хлѣбъ и храна на добитъка. Най-добрѣ успѣва въ лѣгкитъ пѣсѣкливи или пѣсѣкливо-глинести почви. Врѣмето за растението до прибиранieto ѝ е 80—100 дни. Плодо-родieto ѝ бива твърдѣ различно; тя дава отлични резултати, когато до цвѣтението ѝ е дъждовно, а при цвѣтението — невѣтровито и топло.

Сѣе се прѣзъ м. май.

За посѣване 1 декаръ е потребно 4—6 кгр. сѣме.

Отъ 1 декаръ въ добри години се добива 300—350 кгр. зърно, даже и повече, но при лоши — едва повѣрща сѣмето.

1 кгр. сѣме струва 1 л. 25 ст.

Елда.

БЪЛА ПЪЛЗЯЩА ДЪТЕЛИНА.

(*Trifolium repens*).

Тая дътелина, нарѣчена още и сладка, е много-годишно крѣмно растение. Има цвѣтове бѣли и топчести. Цвѣти отъ априли до септември. Тя дава изо-

Бѣла пълзяща дътелина.

билна паша на пчелитѣ прѣзъ цѣлото лѣто. Богата е на нектаръ, поради което се нарича сладка дътелина. Отдѣлването на нектара не се прѣкъсва, даже когато е суша. Медътъ, събранъ отъ дътелината, е много сладъкъ и съ нѣженъ приятенъ джхъ; въ течено състояние е безцвѣтенъ като вода, а като кристализира, става бѣлъ и твърдъ. Каквато и друга изобилна паша да има, тѣзи дътелина охотно се посѣщава отъ пчелитѣ. Въ смѣсъ съ червената дътелина, тая дътелина се сѣе прѣдимно за постоянно пасище, прѣдначено за нѣколко години, защото черв. дътелина слѣдъ година-две се изгубва, а бѣлата се държи още 6—7 години.

Въ сушавитѣ мѣстности се сѣе прѣзъ октомври, а въ влажнитѣ—прѣзъ мартъ, като се завлича плитко. Може да се сѣе подъ друго растение, както люцерната, но най-добръ е да се сѣе за ливада.

За посѣване 1 декаръ е потрѣбно 1.5—2.5 кгр сѣме.

1 кгр. сѣме струва 3 лева, а 3 кгр. — 8.50 лева

ШВЕДСКА ДЪТЕЛИНА.

(*Trifolium hybridum*).

Шведската дътелина дава отъ сутринъ до вечеръ много и твърдъ вкусенъ нектаръ, особито въ топло и влажно врѣме. Цвѣти прѣзъ май, юли, понѣкога вторично прѣзъ септември. Споредъ бѣлѣжкитѣ на нѣкои, нектара ѝ билъ по достъпенъ за пчелитѣ, когато се намира на суха или бѣдна почва. Като крѣмно растение, тѣзи дътелина има слѣднитѣ достоинства:

1. Тя е многолѣтно растение, т. е., скоро се не изгубва, както червената дътелина, като дава добри косици въ третата даже и четвъртата година;

2. По-малко е чувствителна спрямо силнитѣ студове и влага, поради което особито се цѣни въ Швеция и Финландия;

3. Дава храна, много обична отъ добитъка, както прѣсно окосена, така и като сѣно; даже и оставената за сѣме лакомо се яде отъ добитъка.

Сѣе се прѣзъ м-цъ септември или мартъ.

За посѣване 1 декаръ е потрѣбно 1'200—1'500 кгр. сѣме.

БѢЛЪ СИНАПЪ.

(*Sinapis alba*, Горчица).

Бѣлия синапъ се причислява къмъ извънредно медодайнитѣ растения и, поради легката обработка, заслужва напълно вниманието на пчеловъдцитѣ. Той е твърдѣ не вискателенъ на почвата и има туй качество, че не е чувствителенъ спрямо студа прѣзъ всички периоди отъ развитието си. Легко понася ниска температура, даже и когато цвѣти. Синапътъ може да се прѣпоръча като растение за ранна паша, понеже поради нечувствителността му къмъ студа, може да се сѣе по-рано отъ другитѣ растения, напр. елдата. Дава много нектаръ и цвѣтове. Медодайността си има, на каквато почва и да е засѣтъ, но най-много обича пѣськливата, добръ наторена. Забѣлѣзано е, че пчелитѣ не боледуватъ прѣзъ годината, когато синапътъ е далъ изобилно цвѣтове. Дава медъ жълтъ и миризливъ.

Сѣе се прѣзъ м. мартъ.

За посѣване 1 декаръ е потрѣбно 1'200—2 кгр. сѣме.

Отъ сѣмсто му се прави горчицата. Отъ него се добиба синапово масло а младитѣ листа на синапа се употрѣбаватъ за салата.

БѢЛЪ Синапъ.

РАПИЦА.

Добритѣ приходи, които даде рапицата въ нѣкои край-дунавски околии, прѣзъ послѣднитѣ нѣколко години, накураха тая година множество земледѣлци почти изъ цѣла сѣверна България да посѣятъ голѣма часть отъ нивята си съ това доходно растение.

Рапицата е едногодишно растение, зимна и пролѣтна.

Зимната рапица (*Brassica napus oleifera biennis*) дава много нектаръ. Добъръ кошеръ въ единъ день може да събере отъ нея 3—4 кгр. медъ. Цвѣти прѣзъ м-цъ априли. Цвѣтоветѣ ѝ сж жълти. Отъ нея много се поправятъ пчелитѣ, и които отъ рано набиратъ голѣмо количество медъ, рано начеватъ да се роятъ.

Рапицата е маслено растение, отъ която се приготвя така нареченото рапично масло, което се употребява въ индустрията и машинарията. Успѣва добръ у насъ и дава отлични приходи въ дълбокитѣ и съ достатъчно влага почви, а съмнителни или никакви-въ мочурливитѣ и слаби пѣськливи почви. Ранния есененъ и късния пролѣтенъ студъ ѝ вредатъ. Торената угаръ е най-добрата за нея, подиръ която най-добръ става пшеницата. Нивата трѣбва да се оре най-малко 2 пкти, и то послѣдната оранъ дълбока. Посѣва се между 15 августъ до 15 септември веднага слѣдъ дъждъ, като прѣди сѣянето се изоре нивата ситно, а слѣдъ него се завлече. Щомъ половината зърна на чушкитѣ пожълтѣятъ, трѣбва да се ожгне, връже на снопчета, наредени едно срѣщу друго, и, слѣдъ като така дозрѣе, се прѣкарва и овърхва.

Сѣе се въ редове съ редова сѣялка и разпрѣснато—съ ржка.

За посѣване 1 декаръ, въ редове 45—50 см. между имъ, е потребно 1·200—1·700 килогр. сѣме; при разпрѣснатото сѣяне—2, а за слабитѣ и непригответени добръ ниви — 3 кгр. сѣме.

Отъ 1 декаръ се добива 200—400 кгр. сѣме.

Рапица.

Срѣдната ѝ продажна юнска цѣна е 100 кгр. — 20—25 лв., а оная прѣзъ августъ за сѣме 10 кгр. — 3 до 3-50 лева.

Сдружениѣтъ земледѣлци, чиято рапица тая година се продаде наедно, чрѣзъ Централното Управление на Земледѣлческиѣ Каси, добиха добри пари, защото ония пари, които трѣбаше да спечелатъ посрѣднициѣтъ-търговци, останаха за тѣхъ.

Пролѣтната рапица (*Brassica Napus oleifera* annua) е тоже маслено и промишлено растение, навсѣдѣ известно като извънредно медоносно. Дава нектаръ и прашецъ. По медоноността си не отстъпва на зимната рапица, но цвѣти въ зависимостъ отъ врѣмето на посѣването ѝ — отъ 2 до 4 седмици по късно отъ зимната рапица.

Много често се напада отъ инсекти почти прѣзъ цѣлия си растителенъ периодъ, които я опустошаватъ, поради което се счита за несигурно растение, особито въ сушавитѣ мѣста.

Сѣе се прѣзъ м. мартъ.

За 1 декаръ е потребно 1-500—2-500 кгр. сѣме. У насъ не дава постоянни приходи.

ФАЦЕЛИЯ.

(*Phacelia tanacetifolia*).

По медоноността си надминава всичкитѣ други растения. Въ продължение цѣлия деиъ отъ ранна сутринъ до късна нощъ пчелитѣ я не напушатъ. Съ постепенното сѣяне прѣзъ мѣсецъ, три пжти въ лѣтото, може да имаме отъ нея цвѣтове прѣзъ цѣлото лѣто до мразовѣтъ. Медътъ отъ фацелията е бѣлъ, а вкусътъ и миризмата му сж по-добри отъ липовия.

Фацелията, зелена или изсушена, до като не е прѣцвѣтѣла, се яде лакомо отъ добитъка, особито когато е изсушена; но слѣдъ прѣцвѣтвяването не е обична.

Сѣе се на угарена нива най-рано прѣзъ пролѣтѣта.

За 1 декаръ е потребно около 100 грама сѣме, което, за да се разпрѣсне по равномерно, се размѣсва съ земя. Сѣмето ѝ съдържа масло, което може да се добива по обикновенъ начинъ.

Фацелия.

МАТОЧИНАТА.
(*Melissa officinalis*).

Маточината.

Тя е многогодишно растение съ бѣли цвѣтове; до цвѣтението си има приятенъ лимоненъ джхъ, който послѣ цвѣтението става доста тежъкъ. Дава нектаръ съ отличенъ джхъ и въ значително количество. Миризмата ѝ е много приятна на пчелитѣ, поради което съ маточина натъркватъ новитѣ кошери. Държи се въ саксии на прозорци за миризмата ѝ.

Маточината прѣдпочита добра почва.

Сѣе се късно прѣзъ есенъта, но се размножава и сама — отъ кореня.

За посѣване 2 кв. метра е потребно 4—10 грама сѣме.

Отъ нея се добива скъпо ефирно масло, което се употребява въ парфюмерията.